

Karsai László

A magyar holokauszt – nemzetközi összehasonlításban

A holokauszt minden tizedik áldozata magyar(országi) zsidó volt. 1944-ben még 90%-uk életben volt. Túlélhették volna a magyar zsidók a holokausztot, vagy többen élhették volna túl? Magyarországon született meg az első világháború utáni Európa első antiszemita törvénye (1920. évi XXV. tc.). 1938-ig új diszkriminatív törvényt a magyar parlament nem fogadott el. 1941-ben a magyar hatóságok a németek tiltakozását kiváltva ezrével deportálták a zsidókat, majd ugyancsak a németek követelésével, kérésével nem törődve 1942–1943-ban nem kényszerítettek sárga csillagot a zsidókra, nem zárták őket gettókba, és nem adták át őket a németeknek. 1944-ben azután magukat a németeket is meglepő szervezettséggel, olykor kifejezett lelkesedéssel, az auschwitzi megsemmisítőgépezet teljesítőképességének határain messze túl deportálták a magyar zsidókat.

Az eddigi szakirodalom általában megelégedett a „hogyan történt mindez?” kérdésre adható válaszokkal. Előadásomban megpróbálok néhány „miért történt mindez így?” típusú kérdésre is választ adni. Ehhez figyelembe kell venni a belpolitikai erőviszonyok, valamint a náci Németország és Magyarország kapcsolatainak alakulását éppúgy, mint a külföldről érkező információkat.

A Szálasi Ferenc vezette nyilaskereszteseknek volt szerepük a diszkriminatív törvények elfogadásában, komoly politikai erőt képviseltek; ők az aszemita, vagyis a zsidómentes Magyarországért küzdöttek. Az Imrédy-, a Teleki-, és még a Bárdossy-kormányok zsidópolitikáját motiválhatta a „ki kell fogni a nyilasok vitorlájából a szelet” gondolat. A diszkriminatív szociálpolitika ugyanakkor nagyon népszerű volt, és nem csak a szélsőjobboldalon. Határok közé szorítását a gazdasági racionalitás szempontjaival magyarázhatjuk: a konzervatív politikai elit óvakodott radikálisan beavatkozni a tulajdonviszonyokba. A gazdasági-társadalmi zavaroktól való félelemmel magyarázhatjuk, hogy 1944. március 19-ig komolyan fel sem merült a magyarországi zsidók deportálása. Még két tényezőt kell figyelembe venni: a Kállay-kormány „zsidóvédő” politikájában humanitárius szempontok is szerepet játszhattak, hiszen Budapestre is eljutottak a nácik zsidópolitikájával kapcsolatos legfontosabb információk. Hatott Mussolini és tábornokai zsidópolitikája, és a magyar döntéshozók figyeltek Románia, Bulgária, Szlovákia és Franciaország zsidópolitikájára is. Kölcsönhatásról van szó: 1942 őszén szinte egy időben állítják le a szlovákiai zsidók deportálását, lassul le a franciaországi deportálások üteme, és tagadja meg Antonescu az Ó-Román területen élő zsidók deportálását. A hadi helyzet alakulása mindebben szerepet játszott, Sztálingrád és Kurszk után Horthy és tanácsadói úgy hitték, Washingtonban és Londonban számít, hogyan bánnak a magyar zsidókkal.